

מבוא ליחידת ההוראה: פלמ"ח

כתבה: קורין לוי

רציונל היחידה

"עם שאינו מכבד את עברו גם ההווה שלו דל - ועתידו לוט בערפל". יגאל אלון, מפקד הפלמ"ח.

1200 מושגים נכתבו אודות הפלמ"ח – מהקמתו ועד פירוקו. תיאור פעולות הפלמ"ח, התארגנות במסגרת עבודה ואימונים, מבצעים במסגרת 'תנועת המרי' ובמיוחד תרומתם המכרעת של לוחמי הפלמ"ח בקרבות מלחמת העצמאות.

הנושא כלול ביחידה ההיסטורית העוסקת ביישוב היהודי בא"י במלה"ע השנייה ועד להקמת המדינה. בד"כ מקובל לייחד להוראת היח' 2-3 שיעורים בלבד. אולם הרחבתה כמוצע להלן לסיור לימודי בית הפלמ"ח בת"א ועבודה סדנאית אינטראקטיבית המשלבת פדגוגיה חדשנית מקוונת, תוך העזרות והסתמכות על מאגר הסיפורים הנפלא המצוי בבית התפוצות, מאפשרים את הערך המוסף הנובע מהציטוט לעיל.

מטרת היחידה- הכרות מעמיקה ובלתי אמצעית של התלמידים עם הארגון, הקרע להקמתו, פעולותיו ונסיבות פירוקו דרך הסיפורים האישיים:

- [סבא משה רגב בפלמ"ח](#)
- [אומץ הלב של גדליה לפני ואחרי העלייה](#)
- [הקרב על רמת רחל ומחלתו של אבי בקדחת המערות](#)
- [זיכרונות ילדותה של סבתא חסידה](#)

חלק מהמטלות ביחידה להלן חושפות ואף מביאות להתנסות של התלמידים בהווי המיוחד שהתגבש בפלמ"ח, לצד הכרת ההיבטים היסטוריים אינפורמטיביים של הנושא. ביחידה יש אפשרות ללמידה חווייתית מערבת ומקרבת של התלמיד לחומריה. התוצרים של התלמידים מביאים לידי ביטוי ידע היסטורי לצד יצירתיות. יש ביחידה ראייה כוללת ואפשרויות אינטר דיסציפלינאריות ברוח "לב לדעת".

היחידה מיועדת לתלמידי כיתות י"א ומותאמת לתכנית הלימודים בהיסטוריה ודרישות בחינת הבגרות במקצוע.

יחידת הוראה בנושא: הפלמ"ח

פירוט התכנון	פירוט המרכיבים	
היסטוריה	תחום הדעת נושא היחידה	
הקמת הפלמ"ח	נושא בתכנית הלימודים	
הפלמ"ח	נושא היחידה	
קורין לוי	מפתח/ת היחידה	
י"א	שכבת גיל	
2 שיעורים לאחר סיור במוזיאון הפלמ"ח.	משך היחידה	
הרציונל בבחירת הסיור למוזיאון הפלמ"ח: הסיור מהווה יום שיא מקשר בין היח' : * היישוב היהודי בא"י במלה"ע השנייה. * בין יישוב למדינה * מלחמת העצמאות. הסיור מתבצע בזמן שהתלמידים לומדים על תנועת המרי העברי, כך שיש בו מעין סיכום ליח' העוסקת ביישוב במלה"ע השנייה, המחשה ויזואלית ליח' העוסקת בשנים 1945-1947 והקדמה ליח' העוסקת במלחמת העצמאות.	רציונל למורה	
היחידה משתלבת היטב ברצף הלימודי. הפרקים אליהם משתייכת היחידה: היישוב היהודי במלה"ע השנייה- בין שיתוף למאבק בין יישוב למדינה (1945-1947) - " תנועת המרי העברי", מאבק צמוד מול מאבק רצוף. מלחמת העצמאות- פירוק המחטרות והקמת צה"ל.	רצף	
סיור לימודי מתקיים מחוץ לכיתה. הוא יכול להיעשות בטבע, באתר ארכיאולוגי, במוזיאון ועוד. הסיור משלב למידה עם חוויה ונותן מימד להיבטים לימודיים שאינם באים על-פי-רוב לידי ביטוי בכיתה. לצד החוויה האינטלקטואלית יש בסיור גם חוויה רגשית, והסיור מצריך התמודדות של התלמידים ברמה ההתנהגותית והחברתית, בנוסף להתמודדות הלימודית. במהלך הסיור התלמיד: - יבין את הרקע להקמת הפלמ"ח - יכיר את השלבים השונים בהתפתחותו של הארגון ואת הפעולות האופייניות לכל שלב. - יבחין במחלוקת סביב פירוקו והערכת פועלו.	מטרות תוכן	
קיבוץ, הגנה, ארגון ההגנה, מנדט, נציב, פלוגות מחץ, כ"ג יורדי הסירה, תנועת המרי העברי, ליל הגשרים, השבת השחורה, פירוק הפלמ"ח.	מושגים	

<p>איתור מידע - קראו את הערך פלמ"ח בויקיפדיה יצירתיות וחדשנות - העלו למצגת השיתופית תמונות שאתם צילמתם במהלך הסיור (אין להעלות תמונות מרשת האינטרנט) כתבו שאלה המתייחסת למצולם בעקבות ההסבר שקיבלתם עליו בסיור:</p> <p>חשיבה מסדר גבוה - צפו באחד הסרטונים שהופקו ע"י עמותת אהלי פלמ"ח האם הסרטון בו בחרתם הוסיף לידע שלכם בנושא, אותו רכשתם בלימוד בכיתה ובסיור? הסבירו.</p> <ul style="list-style-type: none"> קראו את אחד הסיפורים סבא משה רגב בפלמ"ח - או אומץ הלב של גדליה לפני ואחרי העלייה או הקרב על רמת רחל ומחלתו של אבי בקדחת המערות או זיכרונות ילדותה של סבתא חסידה ציינו מה הוסיפו הסיפורים לידיעותיכם? 	<p>מיומנויות המאה ה-21</p>	
<p>לוח קיר שיתופי מצגת שיתופית מאגר סיפורים של בית התפוצות ברשת האינטרנט</p>	<p>מיומנויות תקשוב</p>	
<p>הידע הנדרש</p> <ul style="list-style-type: none"> * היישוב היהודי בא"י במלה"ע השנייה. * בין יישוב למדינה * מלחמת העצמאות. 	<p>ידע קודם נדרש</p>	
<p>ספר הלימוד: שחר דוד, מגלות לקוממיות, כרך ב', עידן הוצאה לאור, רחובות, תש"ן, פרקים 59-69 מאגר סיפורי מורשת של בית התפוצות ברשת האינטרנט אינטרנט</p>	<p>חומרי למידה כתובים ומתוקשבים</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • סבא משה רגב בפלמ"ח • אומץ הלב של גדליה לפני ואחרי העלייה • הקרב על רמת רחל ומחלתו של אבי בקדחת המערות • זיכרונות ילדותה של סבתא חסידה 	<p>סיפורים ממאגר סיפורי מורשת</p>	
<p>ההיענות לשונות - גוון בדרכי הלמידה למתן מענה לשונות באינטליגנציות, התלמידים יבחרו באחת המשימות הבאות בהתאם לכישוריהם/ כישרונותיהם</p> <ul style="list-style-type: none"> * ללמד את הכיתה אחד משירי הפלמ"ח * לכתוב שיר, סיפור קצר, צ'זבאט, בסגנון פלמ"חניקי. * לצייר ציור המבטא את התחושות והידע בעקבות הסיור. * לקיים חידון פלמ"ח אותו יכינו התלמידים לחבריהם. 	<p>היענות לשונות</p>	
<p>לוח קיר, מצגת שיתופית, עבודות יצירה, חידון.</p>	<p>תוצרי למידה</p>	
<p>מחווון הבודק הבנה בסיסית של החומר הנלמד, איתור מידע, הסקת מסקנות, יצירתיות.</p>	<p>מחווון הערכה</p>	

מהלך השיעור - הראשון

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
5 דקות	הסיוור מתבצע בזמן שהתלמידים לומדים על תנועת המרי העברי, כך שיש בו מעין סיכום ל'ח' העוסקת ביישוב במלה"ע השנייה, המחשה ויזואלית ל'ח' העוסקת בשנים 1945-1947 והקדמה ל'ח' על מלחמת העצמאות. השיעורים המוצעים מתקיימים בבית"ס לאחר הסיוור, בכיתת מחשבים. המורה תזכיר את הסיוור בו השתתפו בשבוע שעבר ותאמר לתלמידים שכעת נסכם ביחד את מה שלמדנו במהלך הסיוור.	פתיחה	
12 דקות	המטלה: קראו את הערך פלמ"ח בויקיפדיה המורה תקיים דיון פתוח בכיתה בשאלות להלן. הצג שני מניעים להקמת הפלמ"ח, הסבר את כיצד אחד המניעים מתבטא בפעילותו במהלך מלה"ע השנייה. לאחר מיצוי הדיון המורה תרשום על הלוח את התשובות הנכונות והתלמידים יעתיקו למחברותיהם.	גוף השיעור	
	הצגת התוצרים תעשה על הלוח קיר המשותף, במצגת המשותפת ובעבודות בחירה יצירתיות להעשרה שיכינו התלמידים.	סיום	
5 דקות	העלו למצגת השיתופית תמונות שאתם צילמתם במהלך הסיוור (אין להעלות תמונות מרשת האינטרנט) כתבו שאלה המתייחסת למצולם בעקבות ההסבר שקיבלתם עליו בסיוור.	יישום	
10 דקות	נא לבחור אחת ממשומות ההעשרה ולשולחה ללוח קיר	עבודה פרטנית	
	<ul style="list-style-type: none"> ללמד את הכיתה אחד משירי הפלמ"ח לכתוב שיר, סיפור קצר, צ'יזבאט, בסגנון פלמ"חניקי. לצייר ציור המבטא את התחושות והידע בעקבות הסיוור לקיים חידון פלמ"ח אותו יכינו התלמידים לחבריהם 	העשרה	
	פלוגות מחץ. גוף צבאי שהוקם בארץ ב-1941 (מלחמת העולם השנייה) בהסכמת השלטון הבריטי במטרה להילחם בכוחות הגרמניים במקרה שיפלו לארץ-ישראל. הפלמ"ח הסתייע בהדרכה צבאית בריטית וכן בנשק ובתחמושת, שסופקו על-ידי הבריטים. בתום המלחמה השתלב הפלמ"ח בפעילות של ארגון "ההגנה" נגד הבריטים. במיוחד היו אנשיו פעילים בתחום ההעפלה. במסגרת הפלמ"ח התפתחה אווירה מיוחדת, שהתבססה על יחסי אחווה בין מפקדים לבין חיילים ועל ערכי ההתיישבות החקלאית. בפרוץ מלחמת השחרור פעלו יחידות הפלמ"ח בעיקר בהגנה על הדרכים ובפשיטות על מאחזי הכנופיות הערביות. עם הקמת צה"ל שולבו בתוכו יחידות הפלמ"ח. בנובמבר 1948 פורק המטה הצבאי של הפלמ"ח בשם עקרון הממלכתיות של הכוחות הצבאיים בארץ.	סיכום ורפלקציה	
	השיעור מתקיים במעבדת מחשבים	מעבדת מחשבים	
	בעקבות הסיוור הלימודי ערכו רשימה של 2 פריטים המתייחסים לאחת התחנות בהן ביקרנו במוזיאון שלדעתכם יכולים להוות נושא לחקר. נמקו בחירתכם.	שיעורי בית	

מהלך שיעור מס' 2

זמן	תיאור הפעילות	מהלך ההוראה	
5 דק'	דברי קישור של המורה לשיעור הקודם ובדיקת ש.ב.	פתיחה	
10 דק'	צפו באחד ה הסרטונים שהופקו ע"י עמותת אהלי פלמ"ח האם הסרטון בו בחרתם הוסיף לידע שלכם בנושא, אותו רכשתם בלימוד בכיתה ובסיום הסבירו.	גוף השיעור	
15 דק'	המורה תקיים דיון פתוח בכיתה בשאלה להלן: הצג את חלקו של הפלמ"ח במלחמת העצמאות והבא דוגמא מאחד המבצעים בהם נטל חלק. ולאחר שמיעת תשובות התלמידים המורה תסכם את עיקרי הדברים לטובת התלמידים.	סיכום	
10 דק'	עם הקמת צה"ל התעוררה מחלוקת סביב פירוק הפלמ"ח. מהם צדדי המחלוקת? אילו היית בין מקבלי ההחלטות באותה תקופה, בהסתמך על ידיעותיך היום מה היית חושב על המחלוקת? נמק.	יישום	
	קראו את הסיפורים של: <ul style="list-style-type: none"> סבא משה רגב בפלמ"ח אומץ הלב של גדליה לפני ואחרי העלייה הקרב על רמת רחל ומחלתו של אבי בקדחת המערות זיכרונות ילדותה של סבתא חסידה מה הוסיפו הסיפורים לידיעותיכם?	עבודה פרטנית / קבוצתית	
	<ul style="list-style-type: none"> ללמד את הכיתה אחד משירי הפלמ"ח לכתוב שיר, סיפור קצר, צ'זבאט, בסגנון פלמ"חניקי. לצייר ציור המבטא את התחושות והידע בעקבות הסיום. לקיים חידון פלמ"ח אותו יכינו התלמידים לחבריהם. 	העשרה	
	בעקבות ההחלטה על פירוק מטה הפלמ"ח, חשו רבים מבין חבריו, שהחלטת בן גוריון נובעת ממניעים פוליטיים – כלומר שאנשי מפקדת הפלמ"ח ייצגו קו אידיאולוגי שונה מכן גוריון (רבים מראשי הפלמ"ח השתייכו למפ"ם והיו מיליטנטיים יותר מבחינה מדינית) ולא תמיד יישרו איתו קו. כתוצאה מכך, מפקדים בכירים, מוכשרים ומנוסים בפלמ"ח פרשו מצה"ל מיד עם סיום מלחמת העצמאות. אך עם זאת, אנשי פלמ"ח אחרים נשארו והגיעו לדרגות בכירות ביותר (כולל 6 רמטכ"לים).	סיכום ורפלקציה	
	השיעור מתקיים במעבדת מחשבים	מעבדת מחשבים	
	לכתוב שיר, סיפור קצר, צ'זבאט, בסגנון פלמ"חניקי.	שיעורי בית	